

TILSYNSRAPPORT

Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen

Narvik kommune - Skistua skole

11.12.17

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Narvik kommune – Skistua skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler	4
2.2 Tema for tilsynet	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Skolens arbeid med opplæringen i fag	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	7
3.3 Fylkesmannens vurderinger	8
3.4 Fylkesmannens konklusjon	10
4. Undervisvurdering for å øke elevens læringsutbytte	10
4.1 Rettslige krav	10
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	12
4.3 Fylkesmannens vurderinger	13
4.4 Fylkesmannens konklusjon	14
5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning	15
5.1 Rettslige krav	15
5.2 Fylkesmannens undersøkelser	15
5.3 Fylkesmannens vurderinger	16
5.4 Fylkesmannens konklusjon	16
6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring	17
6.1 Rettslige krav	17
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	17
6.3 Fylkesmannens vurderinger	18
6.4 Fylkesmannens konklusjon	19
7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd	19
7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system	19
8. Frist for retting av brudd på regelverket	20
9. Skoleeiers frist til å rette	21
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget	23

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører i perioden 2014 – 2017 felles nasjonalt tilsyn med temaet *Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen*. Tilsynet er delt inn i fire undertema: skolens arbeid med opplæringen i fag, individuell undervisvurdering i fag, spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Fylkesmannen foretar nå tilsyn over dette tema med Narvik kommune, der Skistua skole er valgt ut for stedlig tilsyn inneværende år.

Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnopplæringen får et godt utbytte av den opplæringen som tilbys. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regel forståelse og regeletterlevelse i kommuner og skoler.

Gjennomføring

Det ble gjennomført veiledning for skoleeier og skoleledere 22.09.17, hvor det ble informert nærmere om tema og bakgrunn for tilsynet. I tillegg ble veiledningsmaterieell og egenvurderingsskjema utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, presentert.

Etter varsel om tilsyn av 03.04.17, har skolen sendt inn forespurt dokumentasjon. Den 12. og 13.06.17 ble det gjennomført stedlig tilsyn ved Skistua skole hvor rektor og utvalgte lærere ble intervjuet. Vi har også hatt samtaler med elever og foreldre. Det ble gjennomført slutt møte 08.09.17 og 12.10.17.

Fylkesmannen har nå gransket og vurdert skriftlige og muntlige opplysninger.

Avdekkede brudd på regelverket

Oppfyllelse av elevenes rett til et godt utbytte av opplæringen skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for at elevene skal få et godt utbytte av opplæringen. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i opplæringsloven blir oppfylt. Skoleeier må ha et forsvarlig system for å sikre at kravene i opplæringsloven og tilhørende forskrifter blir oppfylt. Kommunen er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 13-10 første ledd.

Fylkesmannen har avdekket forhold som tilsier at praksis må endres.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er **30.01.18**. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Nordland vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 03.04.17 tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen i Narvik kommune. Undersøkelsene har vært på skolenivå ved Skistua skole.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen (som denne rapporten omhandler), forvaltningskompetanse og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er skoleeier som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Skoleeier er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av brudd på regelverket som er avdekket under tilsynet. Fristen er **30.01.18**. Dersom brudd på regelverket ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Nordland vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Narvik kommune – Skistua skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighe¹stilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som brudd på regelverket, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolens kjernevirksomhet: skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at alle elever får et godt utbytte av opplæringen.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens arbeid med opplæringen i fag
- Underveisvurdering for å øke elevenes læringsutbytte
- Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning
- Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

Tilsynet skal bidra til at skoleeier som ansvarlig sørger for at elevene:

- får kjennskap til og opplæring i målene som gjelder for opplæringen

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/regelverk/tilsyn/>

- får tilbakemeldinger og involveres i eget læringsarbeid for å øke sitt utbytte av opplæringen
- får vurdert kontinuerlig hvilket utbytte de har av opplæringen
- blir fulgt opp og får nødvendig tilrettelegging når utbytte av opplæringen ikke er tilfredsstillende

I tilsynet vurderer vi om elevene får dette på Skistua skole.

Manglende etterlevelse av regelverket kan medføre at elevene ikke får realisert sine muligheter eller får lite utbytte av opplæringen.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Narvik kommune ble åpnet gjennom brev 03.04.17. Skoleeier er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon og opplysninger fra intervju, se vedlegg.

3. Skolens arbeid med opplæringen i fag

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med opplæringen i fag. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Rektor skal sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål i faget

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), jf. opplæringsloven [§ 2-3 eller § 3-4] og forskrift til opplæringsloven [§ 1-1 eller § 1-3]. Det betyr at opplæringen skal ha et innhold som bygger på kompetansemålene i læreplanen og bidrar til at disse blir nådd. Rektor må organisere skolen slik at dette blir ivaretatt, jf. opplæringsloven [§ 2-3 eller § 3-4].

Rektor skal sikre at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæring og hva som blir vektlagt i vurdering av elevens kompetanse.

Underveisvurdering skal brukes som et redskap i læreprosessen og bidra til å forbedre opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Eleven skal kjenne til hva som er målene for opplæringen og hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene må kjenne til kompetansemålene i læreplanene for fagene, og at de er grunnlaget for vurderingen av elevens kompetanse. De skal også kjenne til hva læreren vektlegger når læreren vurderer et arbeid. Fra og med 8. trinn skal elevene kjenne til hva som skal til for å oppnå de ulike karakterene. Rektor må organisere skolen for å sikre at undervisningspersonalet formidler dette til elevene.

Rektor skal sikre at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet / i faget og de individuelle opplæringsmålene i IOP.

Undervisningspersonalet skal tilrettelegge og gjennomføre opplæringen etter LK06, jf. opplæringsloven [§ 2-3 eller § 3-4] og forskrift til opplæringsloven [§ 1-1 eller § 1-3]. For de fleste fag i grunnskolen og for noen fag i videregående skole er kompetansemålene satt per hovedtrinn eller etter flere års opplæring. I slike tilfeller må rektor sikre at elevene får opplæring i alle kompetansemålene i faget / på hovedtrinnet gjennom opplæringsløpet. En elev som får spesialundervisning, kan ha unntak fra kompetansemålene i de ordinære læreplanene, jf. opplæringsloven § 5-5. Gjeldende opplæringsmål for eleven skal fremgå av en individuell opplæringsplan (IOP). Skolen må sikre at elevens opplæring dekker de individuelle opplæringsmålene.

Alle elever som har vedtak om spesialundervisning, skal ha IOP.

Skolen skal utarbeide en individuell opplæringsplan (IOP) for alle elever som får spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-5. Det må fremgå av IOP-en hvilket tidsintervall den gjelder for.

Innholdet i IOP-en skal samsvare med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen og synliggjøre eventuelle avvik fra LK06.

IOP-en skal vise mål for og innholdet i opplæringen og hvordan opplæringen skal gjennomføres, jf. opplæringsloven § 5-5. Reglene for innhold i opplæringen gjelder så langt de passer for spesialundervisningen. Det kan medføre at målene for opplæringen avviker fra kompetansemålene i læreplanene i LK06.

Før skolen/skoleeier gjør et enkeltvedtak om spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering. Den sakkyndige vurderingen skal gi tilrådning om innholdet i opplæringen, blant annet realistiske opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som gir eleven et forsvarlig opplæringstilbud. Vedtaket om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen, og eventuelle avvik må begrunnes. Vedtaket om spesialundervisning fastsetter rammene for opplæringen og dermed innholdet i IOP-en. IOP-en kan først tas i bruk etter at det er fattet enkeltvedtaket om spesialundervisning.

IOP-en må ha egne mål for opplæringen når elevens opplæring avviker fra ordinære læreplaner, og skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringsplanen (klassens) planer.

Reglene om innhold i opplæringen (kompetansemålene i læreplanene) gjelder for spesialundervisning så langt de passer, jf. § 5-5 i opplæringsloven. Skolen skal legge vekt på utviklingsmulighetene for eleven og de opplæringsmålene som er realistiske innenfor det samme totale undervisningstimetallet som for andre elever, jf. opplæringsloven § 5-1. Den individuelle opplæringsplanen skal vise målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5. Dersom vedtaket om spesialundervisning ikke inneholder avvik fra LK06, eller bare angir færre kompetansemål i et fag enn i den ordinære læreplanen, må dette også komme klart frem i IOP-en. Det må også komme klart frem i hvilke fag eller deler av fag eleven eventuelt skal følge ordinær opplæring (i klassen). Skolen må ha en fremgangsmåte som angir hvordan spesialundervisningen og den ordinære opplæringen skal ses i sammenheng / arbeide sammen i slike tilfeller. Fremgangsmåten må være kjent og innarbeidet av de som har ansvaret for å utvikle IOP-en og for å gjennomføre opplæringen.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skolen lager årsplaner i fag på de enkelte trinn. Før var alle årsplaner ferdige i planleggingsuken, men dette arbeidet foregår nå gjennom hele året. Gjennom arbeid på teamene tar de utgangspunkt i læreplanen, og skolen prøver å se sammenheng mellom fagene. Kompetansemålene blir «pakket ut» og omgjort til læringsmål som elevene forstår. Ikke alle innsendte årsplaner inneholder kompetansemål. Samtale med elevene viser at mål som oftest står på ukeplanen. Likevel er det elevenes oppfatning at lærerne ønsker at alle skal forstå målene for opplæringen, og målene blir gjerne diskutert ved oppstarten av ei arbeidsøkt.

Årsplanene gjøres tilgjengelig for andre, og rektor kan gå inn og se på disse planene. Tilsynet viser at årsplanene for kroppsøving på 5. og 7. årstrinn er utarbeidet på grunnlag av en utdatert læreplan i faget.

Ledelsen har satt fokus på arbeidet med at lærerne skal gjøre elevene kjent med mål for opplæringen. Det er en forventning fra ledelsen at mål for økten skrives på tavla. Lærerne er godt kjent med dette, og forteller at det er synlige mål i klasserommet. I praktisk-estetiske fag kan mål bli presentert muntlig. Rektor utfører skolevandring der klassene blir besøkt. Rektor observerer, tar bilder og notater. Senere blir økten gjennomgått av rektor og lærer, og diskuterer hvordan eleven vurderes, hvordan fremovermelding gis og hvordan kompetansemål blir presentert for elevene.

Gjennom året er teamtiden organisert slik at det en gang per uke skal arbeides med kompetansemålene for fagene og gjøre disse om til læringsmål for perioden. Disse synliggjøres i periodeplaner og ukeplaner for klassen. Ukeplaner lages til hver klasse på trinnene. Gjennomgang av disse viser at det varierer hvordan mål skrives inn. I noen fag er det «utpakkede» kompetansemål, i noen fag er det aktivitetsmål, og i noen tilfeller er det ikke mål i faget på trinnets ukeplan. Ukeplaner deles ikke aktivt, men ligger digitalt på skolens fellesområde og disse har ledelsen tilgang til.

Fra ledelsen er det en uttalt forventning at elevene skal vite hva som blir vektlagt i vurderingen. Intervjuer viser at elevene bare av og til får vite vurderingskriterier og dette arbeidet gjøres i større grad ved store prosjekter. Noen få ganger får elevene være med på å utarbeide disse kriteriene. Under intervjuet ble det uttalt at skolen kan bli bedre i dette arbeidet.

Ved utgangen av hovedtrinnene, på 4. trinn og 7. trinn, sjekker rektor at lærerne har gjennomgått alle målene på det aktuelle hovedtrinnet. For å sikre kontinuitet og for å vite at alle målene på hovedtrinnene er nådd, skriver skolen at «lærere sirkuleres på trinnene for å spre kompetanse og erfaring». Intervjuer viser at personalet ikke vet hvordan rektor følger opp at alle målene blir nådd, og at de mener at skolen ikke er god nok på å se det lange opplæringsløpet.

Det er kontaktlærer som har ansvar for å følge opp arbeidet med IOP for elever med spesialundervisning. Kontaktlærer, faglærer og fagveileder for spesialundervisning utformer IOP. Rektor godkjenner denne. Elever med IOP får i hovedsak sin spesialundervisning sammen med resten av klassen, men noe av undervisningen kan foregå på tilstøtende grupperom.

Skolen har en skriftlig rutinebeskrivelse om hva som skal gjøres på skolen før en tilmelding til PPT. Hvis saken meldes til PPT, utarbeides det en sakkyndig vurdering. Ved

vedtak om spesialundervisning lages det IOP. Skolen har innsendt eksempler på sakkyndig vurdering, enkeltvedtak og IOP. Rektor sier at elever som skal ha IOP påfølgende skoleår, har denne ferdig allerede før sommeren.

Alle IOP-er godkjennes av rektor etter at fagveileder for spesialundervisning nøye har gjennomgått denne. Intervjuer viser at personalet har god nytte av fagveileder for spesialundervisning, og at hun er lett tilgjengelig for råd og veiledning.

Enkeltvedtakene inneholder ikke egne mål for elever som har avvik fra læreplanene, bortsett fra ett. I elevens IOP er det egne mål, basert på sakkyndig vurdering. Vedtakene henviser til sakkyndig vurdering.

Rektor og lærere sier i intervjuer at skolen alltid baserer et enkeltvedtak på sakkyndig vurdering, og ikke gjør avvik fra denne. Innsendt dokumentasjon viser imidlertid at ett av de fem innsendte vedtakene avviker fra sakkyndig tilrådning på antall timer uten at dette er begrunnet.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Tilsynet viser at skolen ikke har ferdige årsplaner til skolestart. Ledelsen ved skolen ønsker at utarbeidelsen av årsplaner skal være en dynamisk prosess som skal foregå gjennom skoleåret. Det vil være opp til teamet å operasjonalisere kompetansemålene, og sørge for helhet og sammenheng i planene. Tilsynet viser at ikke alle årsplanene som er forelagt fylkesmannen inneholder kompetansemål. Ledelsen gir beskjed hvis det har vært endringer i de nasjonale læreplanene. Skolen har sendt inn årsplaner for flere fag. I de innsendte årsplanene for kroppsøving på 5. og 7. trinn finner vi at utdaterte læreplaner er benyttet. De andre læreplanene er oppdaterte.

Vi ser at alle skolens årplaner er oppdaterte, bortsett fra i faget kroppsøving som inneholder mål fra utdaterte læreplaner. Dette gjør at vi ikke kan konkludere med at rektor sikrer at opplæringen har et innhold som bygger på kompetansemålene. Vi ser at rektor stiller forventinger til personalet om å jobbe med kompetansemålene. For å kunne konkludere med at rektor sikrer, er det ikke nok å initiere et arbeid, det må også følges opp at arbeidet er tilfredsstillende utført.

Ledelsen har lagt stor vekt på at lærerne skal gjøre målene kjent for elevene. Det gis uttrykk for at dette er forventet, og at dette skal gjøres til hver undervisningsøkt. Tilsynet viser at dette i stor grad gjøres i undervisningen. Enkelte skriver i tillegg mål for undervisningen på tavla, andre presenterer dem muntlig. Det varierer også når elevene får vite målene for opplæringen. Enkelte gjør dette i hver økt, mens andre bare gjør dette i oppstarten av et tema. Siden rektor ikke sikrer at riktige læreplaner er brukt, kan vi heller ikke konkludere med at elevene kjenner til målene for opplæringen.

Tilsynet viser at kompetansemålene i stor grad kommuniseres til elevene. Vi ser at det i de fleste fag står mål på arbeidsplanene til elevene, men ikke alltid. Å presentere mål for elever på barnetrinnet må nødvendigvis gjøres på en annen og mer forståelig måte, enn for elever på ungdomstrinnet. Enkelte av målene vi har blitt presentert, er betydelig «pakket» ut til operasjonelle mål. Det er viktig at skolen har sammenheng mellom kompetansemål og læringsmål. I de tilfeller der det er stor avstand mellom kompetansemål og læringsmål er det viktig å kommunisere kompetansemålene. Dette vil også være nyttig for foreldrene, for en god oppfølging og for at de enklere skal kunne se at elevene får den opplæringen de skal ha. Det er viktig at elevene tidlig blir gjort kjent

med begrepene og hva de ulike verbene betyr for å kunne bli gode til å vurdere egen kompetanse.

Vi finner at det ikke er en innarbeidet fremgangsmåte at elevene i forbindelse med prøver og innleveringer får vite vurderingskriteriene, dette skjer bare av og til. I enkelte tilfeller får også elevene være med å sette kriterier, men det er heller ikke en utbredt praksis ved skolen. Tilsynet viser også at det er variasjoner mellom fag og mellom lærere på hvordan elevene får vite hva som vektlegges i fagene.

Tilsynet viser at rektor gjennom sin rutinemessige skolevandring har til hensikt å sikre at opplæringens innhold er knyttet til kompetansemål, og at elevene får ivaretatt retten til å kjenne til målene og hva som blir vektlagt i vurderingene. Rektor har uttalte forventninger, og har satt av fellestid for å ivareta disse oppgavene.

Likevel viser tilsynet at det i enkelte fag ikke brukes oppdaterte læreplaner. Det er vår vurdering at rektor ikke har et fullgodt system som fanger opp dette.

Som nevnt over er det en innarbeidet fremgangsmåte at årsplaner lages etter hvert gjennom skoleåret, og at endringer i kompetansemål nødvendigvis ikke blir oppdatert. Tilsynet viser at det i enkelte tilfeller undervises etter kompetansemål som ikke er gjeldende på grunn av utdatert læreplan. Vi kan heller ikke se at alle kompetansemålene dekkes av opplæringen. At dette ivaretas ved god rotasjon av lærere er ikke tilstrekkelig. Vi finner ingen felles praksis for å sikre at alle kompetansemålene blir dekket ved bytte av lærer i faget underveis i opplæringen.

Alle IOP-er er gjennomgått og signert av rektor. Tilsynet viser dessuten at fagveileder for spesialundervisning ofte hjelper kontaktlærer og faglærer å skrive IOP-en. Vi finner derfor at rektor sikrer at elever med spesialundervisning får opplæring som dekker målene i IOP, men at rektor ikke sikrer at opplæringen dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget i den ordinære opplæringen.

Våre funn viser at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering før det fattes enkeltvedtak om spesialundervisning. De innsendte vedtakene bygger på den sakkyndige vurderingen, med ett unntak. Skolen har sendt inn ett vedtak som avviker fra sakkyndig vurdering. Dette avviket er ikke begrunnet i vedtaket.

Tilsynet viser at alle elever med vedtak om spesialundervisning får IOP. Innsendte IOP-er og enkeltvedtak viser at innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtak når det gjelder årstimetall og organisering. Vi finner derimot ikke samsvar mellom IOP og enkeltvedtak når det gjelder mål og eventuelle avvik fra LK06. Ett av de innsendte vedtakene viser til at eleven skal følge målene for LK06, mens de andre vedtakene ikke inneholder opplysninger om fag/områder eller eventuelle avvik fra LK06 i spesialundervisningen. Fordi sakkyndig vurdering er mer utfyllende enn enkeltvedtaket, vektlegger lærerne sakkyndig vurdering når de utarbeider en IOP.

Enkeltvedtak om spesialundervisning skal vise til fag/område, og eventuelle avvik fra LK06. Det er enkeltvedtaket som stadfester elevens rett til spesialundervisning, og vedtaket må derfor være så klart og fullstendig at det ikke er tvil om hvilket opplæringstilbud eleven skal få.

Vi har fått ett enkeltvedtak som beskriver avvik fra den ordinære opplæringen, og dette vedtaket er tydelig på hvilke mål som eleven skal oppnå. Vi ser at IOP er skrevet med utgangspunkt i enkeltvedtaket, og at IOP-en har konkrete mål for spesialundervisningen.

Rektor og lærere sier i intervjuer at skolen alltid baserer et enkeltvedtak på sakkyndig vurdering, og ikke gjør avvik fra denne. Derimot viser innsendt dokumentasjon at dette ikke alltid er tilfellet. Ett av fem innsendte vedtak avviker fra sakkyndig tilrådning om antall timer uten at dette er begrunnet.

Funn fra tilsynet viser at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at spesialundervisningen er samordnet med den ordinære opplæringen. Elevene har samme fag som resten av klassen, og som regel samme emne. I tillegg legges det opp til at så mye som mulig av opplæringen skal foregå i den ordinære klassen, og bare unntaksvis på grupperom.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Rektor sikrer ikke at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.

Rektor sikrer ikke at opplæringen samlet dekker alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget.

Rektor sikrer ikke at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til mål for opplæringen og hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse.

Rektor sikrer at elever med spesialundervisning får opplæring som dekker målene i IOP.

Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker alle individuelle opplæringsmål i IOP.

Skolen utarbeider IOP hvert år for alle elever som har vedtak om spesialundervisning.

Innholdet i IOP samsvarer ikke med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06.

IOP-en har egne mål for opplæringen når elevens opplæring skal avvike fra ordinære læreplaner.

Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at IOP-en er samordnet med den ordinære opplæringen (klassens planer).

4. Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte av opplæringen. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Elevene skal få veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 eller mål i IOP-en som opplæringen er knyttet til.

Elevene skal gjøres kjent med målene for opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Dette gjelder for alle årstrinn og gjelder også for elever med individuelle mål i en IOP. Elevene skal gjøres i stand til å forstå hva de skal lære, og hva som er formålet med opplæringen. Lærerne gjennomfører opplæringen og må kommunisere dette til elevene.

Elevene skal få veiledning i hva det legges vekt på i vurderingen i faget.

Eleven skal kjenne til hva som vektlegges i vurderingen av hans eller hennes kompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-1. Det betyr at elevene skal kjenne til hva som kjennetegner ulik grad av kompetanse, og hva det legges vekt på i vurderingen av en prestasjon. Kravet til at det skal være kjent for eleven, innebærer at det ikke holder at informasjonen ligger på Internett eller kan fås ved å spørre læreren. Lærerne må kommunisere grunnlaget for vurderingen til elevene.

Elevene skal få tilbakemeldinger på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse.

Vurderingen underveis i opplæringen skal gi god tilbakemelding og rettledning til eleven og være et redskap i læreprosessen, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-2 og 3-11. Underveisvurdering skal bidra til at eleven øker sin kompetanse i fag, jf. forskriften § 3-11. Underveisvurderingen skal gis løpende og systematisk, den kan både være skriftlig og muntlig, skal inneholde begrunnet informasjon om kompetansen til eleven og skal gis med sikte på faglig utvikling.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid.

Elevene skal delta aktivt i vurderingen av eget arbeid, egen kompetanse og egen faglig utvikling, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-12. Lærerne må sørge for at elevene involveres i dette. Elevens egenvurdering skal være en del av underveisvurderingen.

Elevene skal fra og med 8. årstrinn få halvårsvurdering midt i opplæringsperioden i alle fag og på slutten av opplæringsåret i fag som ikke er avsluttet. Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene og veiledning om hvordan elevene kan øke kompetansen sin.

Halvårsvurdering i fag er en del av underveisvurderingen og skal uttrykke elevens kompetanse knyttet til kompetansemålene i læreplanverket, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-13. Halvårsvurdering skal også gi veiledning i hvordan eleven kan øke kompetansen sin i faget.

Halvårsvurdering uten karakter skal elevene få gjennom hele grunnopplæringen. Dette gjelder alle elever uavhengig av vedtak og type opplæring. Vurderingen kan være både skriftlig og muntlig.

Fra og med 8. årstrinn skal halvårsvurdering både med og uten karakter gjennomføres midt i opplæringsperioden og på slutten av opplæringsåret dersom faget ikke blir

avsluttet. Halvårsvurderingen med og uten karakter gjenspeiler da den samme kompetansen.

Skolen må gjennomføre halvårsvurderinger på riktig tidspunkt og ha en innarbeidet fremgangsmåte for at innhold er i samsvar med forskriften.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

For elever med spesialundervisning skal skolen, i tillegg til halvårsvurdering med og uten karakter, en gang i året utarbeide en skriftlig rapport. Rapporten skal blant annet gi vurdering av elevens utvikling i forhold til målene i IOP, jf. opplæringsloven § 5-5.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporter gis på riktige tidspunkt og har et innhold i samsvar med forskriften.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Lærerne veileder elevene i hvilke mål de skal nå. På ukeplanen og på tavla er det «utpakkede» og operasjonaliserte læringsmål som blir presentert. Tilsynet finner at mål på ukeplan samsvarer med LK06, men at de er gjort mer forståelig på lavere trinn. Årsplaner lages ikke ferdig til skolestart, men jobbes kontinuerlig med gjennom året.

Når det gjelder veiledning i hva som blir vektlagt i vurderingen av elevens kompetanse, finner tilsynet forskjeller mellom lærerne og mellom fag. Noen forteller at de gjør dette, noen gjør det av og til. Elevene bekrefter også dette. Noen fag og emner har klart definerte vurderingskriterier, for eksempel vet elevene hva som kjennetegner en god høytlesning eller hva som er en bra finskrift. Skolen oppgir i sin egenvurdering at læringsmål, kriterier og vurdering skal fremkomme av ukeplanene. Innsendte ukeplaner inneholder ikke dette. Det er ikke en innarbeidet fremgangsmåte på hvordan elevene skal veiledes i hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse. Ikke alle lærerne utarbeider vurderingskriterier for elevene, og oftest er det bare når elevene skal ha mer omfattende oppgaver eller prosjekter at dette gjøres. I den grad vurderingskriterier utarbeides, er elevene sjelden med på dette.

Elevene skal få tilbakemelding på hva de mestrer, og veiledning i hva de må gjøre for å øke sin kompetanse. Rektor sikrer at personalet er bevisste på dette gjennom arbeidet med *Vurdering for læring*, samtaler og klassevandring.

Det gis både skriftlige tilbakemeldinger i form av «OK» / «IKKE OK» eller «Kan» / «Må øve mer», samt muntlige tilbakemeldinger i timer og gjennom samtaler med elevene – den jevnlig tilbakemeldingen blir i stor grad gitt muntlig i det daglige arbeidet. Det synes å være enklere å gi underveisvurderinger i en matematikktime enn i praktisk-estetiske fag. Flertallet av elevene sier at dette gjøres, men at det gjøres på ulike måter, noe de ansatte kan bekrefte. Lærere gir elevene tilbakemeldinger på hva de kan gjøre for å bli bedre i faget.

To ganger i året gjennomføres først en elevsamtale, og deretter en utviklingssamtale hvor foresatte er med. Ledelsen har ikke gitt føringer på utviklingssamtalen, bortsett fra

at alle vurderinger og kartlegginger som er gjennomført skal presenteres for elev og foresatte. Disse resultatene legges inn i kartleggingsverktøyet Engage. Dette har lærer og ledelse tilgang til. I denne samtalen snakker lærer også om hvordan kompetansen kan bli bedre – dette skjer mer på mellomtrinnet enn på småtrinnet. Samtaler med elevene bekrefter at de får vite hvordan de skal øke kompetansen sin.

Elevene skal involveres i vurderingen av eget læringsarbeid som en del av underveisvurderingen. Skolen opplyser at dette gjøres ved egen kolonne for egenvurdering på ukeplanene, gjennom vurdering av hverandre, retting av egne prøver og annen egenvurdering. Ledelsen har uttalt at læringspartnere skal brukes. Intervjuer viser at det er stor variasjon mellom lærere om dette blir gjort, og i hvilken grad det gjøres.

Skistua skole har en mal for årsrapport. Dokumenter som er forelagt tilsynet viser at målene blir vurdert, malen har egne kolonner for beskrivelse av målbeskrivelse og måloppnåelse. I egenvurderingen forteller personalet at det lages en årsrapport hvert år som inneholder en vurdering av elevens utvikling. Intervjuer viser at dette gjøres. Fagveileder for spesialundervisning veileder lærerne i utarbeidelsen av årsrapporten.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Praksis ved Skistua skole viser at elevene får veiledning i hvilke kompetansemål fra LK06 som opplæringen er knyttet til.

Gjennom de eksemplene på ukeplaner vi har fått, kommer det fram at læringsmål legger grunnlaget for undervisningen. På de lavere trinnene er læringsmål gjort mer forståelig. Skolen må være bevisste på at elevene og foresatte forstår koblingen mellom læringsmål, eller mål for timen, opp mot kompetansemål fra læreplanen. Det må fokuseres på begge typer mål. Det er varierende bruk av mål på ukeplaner, men likevel en felles forståelse for hvordan disse målene skal kommuniseres ut til elevene.

Fylkesmannen ønsker å bemerke at skolens praksis med kontinuerlig utarbeidelse av årsplanene gjennom skoleåret, kan gjøre det vanskelig for skolen og foresatte å holde oversikt over de langsiktige målene – og sikre at alle målene innenfor et fag dekkes i løpet av en hovedperiode. Skolen må derfor være ekstra bevisste i måten planleggingen kobler ukemål opp mot læreplanmål.

Intervjuer viser at ikke alle lærere veileder elevene i hva det legges vekt på i faget. Selv om dette gjøres sporadisk, viser tilsynet at det ikke er en innarbeidet fremgangsmåte. Skolen har ikke framlagt dokumentasjon som viser at det blir utarbeidet vurderingskriterier. Disse vurderingskriteriene ville gjort det lettere for elevene å skulle vurdere sin egen kompetanse og læringsarbeid, og gjøre det enklere for lærere å grunngi sin vurdering.

Fylkesmannens undersøkelser viser at det er forskjeller i hvordan lærerne arbeider med å gi tilbakemelding til elevene på hva de mestrer, og hvordan veiledningen blir gitt for å øke kompetansen. Likevel ser vi at dette gjøres, det blir i hovedsak gitt muntlige tilbakemeldinger i hverdagen, men også skriftlige tilbakemeldinger gis. Selv om de muntlige tilbakemeldingene i stor grad brukes i teoretiske fag, ser vi også at disse i stor grad brukes i for eksempel kroppsøving.

Skolen har i sin egenvurdering sendt inn dokumentasjon på undervisvurdering. Dette er et egenvurderingsskjema for 6. trinn, og ikke et eksempel på lærerens undervisvurdering.

På elevenes ukeplan er det satt av plass for egenvurdering. Denne egenvurderingen som består av spørsmål, bærer mer preg av å være en ukeslutt-prøve der elevene skal vise om de kan ukas læringsmål. Eksempler på dette er å skrive fem gloser eller å løse regnestykket 57:8. På noen skjema er det også kolonner for anmerkning for glemming. Etter utfylling, gir lærer en kort tilbakemelding på oppnådd kompetanse. Her er ingen kolonne for egenvurdering av *elevens eget arbeid, faglig utvikling eller egen kompetanse*.

At man aktivt bruker en læringspartner, vil ikke veie opp for elevens manglende *egenvurdering*, som skal utvikle elevens metalæring. Fylkesmannen kan ikke se at det finnes noen innarbeidet fremgangsmåte i skolens personale som sikrer elevene egenvurdering. En slik felles forståelse er viktig for å kunne planlegge undervisningen, og gi en god undervisvurdering som kan gi eleven innsikt i egen kompetanse – og hva som må til for å øke denne.

Skistua skole har en elevsamtale i semesteret, etterfulgt av en utviklingssamtale. Utviklingssamtalen holdes i oktober/november og i april. Dette fungerer som skolens halvårsvurdering. Her får eleven muntlige tilbakemeldinger på sin kompetanse. Ledelsen har ikke lagt føringer på om halvårsvurderingen må gis skriftlig, men har uttalt at alle resultater og vurderinger skal legges inn i Engage og presenteres for elev og foresatte. Intervjuer viser at undervisvurderingen som regel gis muntlig under utviklingssamtalen og at det er basisfag som prioriteres i denne samtalen. Fremovermelding fra praktisk-estetiske fag blir ikke alltid presentert. Intervjuer viser også at det er lite veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin i disse samtalene. Fylkesmannen har ikke mottatt dokumentasjon som viser at dette blir gjort.

Innsendt dokumentasjon viser at skolen i årsrapport for IOP vurderer elevens utvikling ut fra målene i IOP. Selv om dette gjøres, finner vi ingen skriftlige rutinebeskrivelser/årshjul som omhandler dette. Dette er ikke et krav, men kan være en sårbarhet ved frafall i personalet.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Narvik kommune, Skistua skole, har en innarbeidet fremgangsmåte for at lærerne veileder elevene om hvilke kompetansemål opplæringen knyttes til.

Skistua skole gjør ikke elevene kjent med hva som blir vektlagt i vurderingen.

Lærerne gir elevene tilbakemeldinger på hva de mester i fagene, og de veileder elevene om hva de må gjøre for å øke sin kompetanse i det enkelte faget.

Skistua skole sørger ikke for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.

Skistua skole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir informasjon om elevenes kompetanse i fagene

Skistua skole har ikke en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i

halvårsvurderingen gir veiledning om hvordan eleven kan øke sin kompetanse.

Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at årsrapporten for IOP inneholder en vurdering av elevens utvikling ut fra målene i IOP-en.

5. Undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med undervisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Læreren skal, som en del av undervisvurderingen, vurdere om den enkelte eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-11. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte slik at lærerne vurderer systematisk og løpende om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter, vurderingspraksis og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og basert på vurderingen må skolen eventuelt gjennomføre tiltak innenfor tilpasset opplæring.

Alle elever har krav på tilpasset opplæring, jf. opplæringsloven § 1-3. Dersom en elev ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal skolen først vurdere og eventuelt prøve ut tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må se på om tiltak knyttet til arbeidsmåter, vurderingspraksis og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Fremgangsmåten for dette må være kjent og innarbeidet. Dette skal skolen gjøre før eleven eventuelt blir henvist til PPT for en sakkyndig vurdering med tanke på spesialundervisning.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

I noen tilfeller vil skolens vurdering og eventuelle utprøving av tiltak etter opplæringsloven § 5-4 konkludere med at eleven ikke kan få tilfredsstillende utbytte av opplæringen innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Eleven har da krav på spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Det er viktig at prosessen for å kunne gi spesialundervisning blir startet så snart som mulig etter at behovet for dette er avdekket. Undervisningspersonalet har derfor både plikt til å vurdere om en elev trenger spesialundervisning og å melde fra til rektor når det er behov for det, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen må ha en fremgangsmåte som er kjent og innarbeidet blant lærerne slik at de vurderer og melder behov for spesialundervisning.

5.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skistua skole har *Rutinebeskrivelse før henvisning til PPT Ofoten* som beskriver at skolen skal gjøre vurderinger og pedagogiske tilrettelegginger på skolen før eleven henvises til PPT. Lærerne bruker underveisvurdering og kartlegging av elever i Engage-systemet for løpende vurdering av om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen bruker LP-modellen (en modell for systematisk arbeid med læringsmiljø og pedagogisk analyse) som et verktøy når de jobber med pedagogiske utfordringer i skolehverdagen. De har faste LP-møter hver fjortende dag. Lærerne tar slike utfordringer først opp på team- og trinnmøter, og melder eventuelt elevsaker til LP-møtene for videre drøftinger.

Ifølge *Rutinebeskrivelse før henvisning til PPT Ofoten* har skolen plikt til å vurdere og eventuelt gjøre noen endringer eller prøve ut forskjellige tiltak innenfor den ordinære opplæringen. Tilsynet viser at skolen vurderer om tiltak knyttet til arbeidsmåter og arbeidsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Dette bekreftes i intervjuer og vi ser av referater fra LP-møter at lærergruppene har drøftet forhold knyttet til organisering av opplæringen og elevenes arbeidsmiljø. Det kommer derimot ikke fram av tilsynet om de samtidig vurderer hvorvidt tiltak knyttet til skolens vurderingspraksis kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Etter kartlegging av eleven, har skolen vist eksempler på at de har satt i gang tiltak som intensive kurs, lese- og mattekurs, veiledet lesing og skriving.

Rutinebeskrivelse før henvisning til PPT Ofoten beskriver at rektor sender en henvisning til PP-tjenesten når man ut fra en samlet vurdering ser at eleven ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Lærerne drøfter bekymringer for elevens manglende utbytte av opplæringen på teamet og i LP-gruppa, og melder bekymring for elever i kritisk sone til fagveileder og rektor. PPT er fast ved skolen en gang i uken. Rektor og fagveileder vurderer bekymringen sammen med PPT, og rektor henviser eventuelt til PPT. Skolen snakker med foreldrene før henvisning til PPT.

5.3 Fylkesmannens vurderinger

Rektor har organisert skolen slik at alle saker som henvises til PPT har vært gjennom LP-modellen, og skolen har gjort vurderinger og pedagogiske tilrettelegginger før henvisning. Lærerne er kjent med skolens rutine på dette området, og tilsynet viser at rutinen etterleveres i praksis. Skolen skaffer kunnskap om elevenes faglige ståsted, gjør behovsvurderinger og iverksetter nødvendige tiltak. Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Fylkesmannen vurderer at skolen etterlever den skriftlige rutinen ved å vurdere om tiltak knyttet til arbeidsmåter og læringsmiljø kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen har imidlertid ikke sannsynliggjort at de samtidig vurderer tiltak knyttet til skolens vurderingspraksis som kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Tilsynet viser at skolen iverksetter ulike tiltak i de tilfeller der det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for

spesialundervisning til rektor. Rutinen er godt kjent blant lærerne, og vi finner lik praksis på dette området.

5.4 Fylkesmannens konklusjon

Skistua skole har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne systematisk og løpende vurderer om alle elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at arbeidsmåter og læringsmiljø blir vurdert for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen har ikke rutine for å vurdere egen vurderingspraksis for elever som ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen gjennomfører tiltak i de tilfeller det avdekkes at elevene ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å vurdere om elevene har behov for spesialundervisning og sikre at lærerne melder behov for spesialundervisning til rektor.

6. Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

6.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene for tilsynet med skolens arbeid med å vurdere behov for særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og i forskrift til opplæringsloven kravene er knyttet til.

Skolen må ha en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. For elever med behov for særskilt norskopplæring må en innarbeidet fremgangsmåte sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever i grunnopplæringen med annet morsmål enn norsk og samisk, har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen på skolen, jf. opplæringsloven [§ 2-8 eller § 3-12]. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skoleeier har ansvaret for at kartleggingen av elevens norskferdigheter blir gjort før vedtaket om særskilt språkopplæring. I de fleste tilfeller er det skolen som gjennomfører kartleggingen. Skolen må også vurdere om eleven eventuelt har behov for morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må ha en kjent og innarbeidet fremgangsmåte som sikrer dette.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen.

Skolen skal også kartlegge eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven [§ 2-8 eller § 3-12]. Dette for å vurdere om eleven

har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen må foreta en individuell vurdering av tidspunktet for dette.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Skolen har elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål. Kommende skoleår vil Skistua skole ha 31 minoritetsspråklige elever, hvorav 11 førsteklasinger, og språkgruppene er mange. Alle minoritetsspråklige elever som starter på 1. eller 2. trinn begynner på sin nærskole. Skistua skole har gjort kartlegginger av disse elevenes norskferdigheter, og satt inn ekstra opplæring (begrepslæring) for disse elevene. Dette er gjort uten at Skistua skole har fattet enkeltvedtak.

Narvik kommune har gjort et administrativt vedtak om at minoritetsspråklige elever som starter på 3. trinn starter på Frydenlund skole, som er kommunens innføringstilbud for minoritetsspråklige elever. Her går elevene i maksimalt 2 år, og inntil de har opparbeidet norskferdigheter på et slikt nivå at de kan følge den ordinære opplæringen.

Det er en fremmedspråklærer ved Skistua skole som foretar kartlegginger når eleven begynner på skolen. Den samme læreren har ansvar for den ekstra opplæringen (begrepslæringen). Skolen redegjør for at de har hatt vansker med å skaffe morsmålslærer. Utover dette har ikke skolen dokumentert at de vurderer om elevene også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen. Dette for å vurdere om eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Intervjuer bekrefter at fremmedspråklæreren gjør kartlegging av elevene underveis.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Fylkesmannen vurderer at skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk. Dette blir ivaretatt av en ressursperson ved skolen som har et særlig ansvar for dette, og det gjøres ved ankomst til skolen og underveis i opplæringsløpet. Lærerne er kjent med at dette er skolens rutine.

Imidlertid har ikke skolen en tilsvarende innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Vi har ikke blitt forelagt dokumentasjon som viser dette, og heller ikke intervjuene bekrefter at skolen vurderer dette.

Her vil vi understreke at skolen må gjøre en helhetlig og individuell vurdering. I tillegg til særskilt norskopplæring kan disse elevene også ha rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må derfor vurdere om elevens rett er oppfylt, uavhengig av hvorvidt tilbudet om morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring er tilgjengelig eller ikke. Skolen bør da kunne dokumentere hva de har gjort for å kunne etablere et slikt tilbud. Dette er også viktig i de tilfellene hvor skolen ikke klarer å innhente kompetansen.

Intervjuer avdekker at ledelse og lærere har bekymringer rundt ordningen og de konsekvenser dette får i form av manglende oppfølging på 1. og 2. trinn.

Fylkesmannen ønsker å bemerke at måten Narvik kommune har valgt å organisere dette tilbudet på, kan føre til at de ulike skolene ikke klarer å sikre at rettskravene blir oppfylt. Narvik kommune har bygd opp kompetanse rundt innføringstilbudet for minoritetsspråklige elever på Frydenlund skole, noe som kan føre til at de andre skolene ikke har nok kompetanse og/eller rutiner for dette arbeidet. Elevene på 1. og 2. trinn får ikke enkeltvedtak om særskilt norskopplæring, noe som fører til at de ikke får klageadgang på vedtak som beskriver hvilken opplæring eleven har rettighet på. Dette kan føre til at elevene som starter på 3. trinn får et bedre tilbud på grunn av høyere kompetanse ved Frydenlund skole, enn de som starter på sin nærskole.

Dette er ikke gjenstand for tilsynet, men vi vil likevel understreke viktigheten av at elev og foresatte får et juridisk bindende dokument der elevens rettigheter fremgår (enkeltvedtak).

Elever med vedtak om særskilt språkopplæring skal få kartlagt sine norskferdigheter underveis i opplæringen. Vi har mottatt ett enkeltvedtak om særskilt norskopplæring som ser ut til å være truffet av Skistua skole, selv om dette ikke er praksisen i Narvik kommune. Vi bemerker at dette vedtaket ikke inneholder opplysninger om antall timer med særskilt norskopplæring og hvilken læreplan eleven skal følge. Intervjuer bekrefter at fremmedspråklæreren kartlegger eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring (i dette tilfellet ekstra opplæring – begrepslæring), jf. opplæringsloven § 2-8. Vi vet riktignok ikke hva som skjer dersom skolens vurdering er at eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen på skolen. Skolen har ikke dokumentert om eleven da blir tilbakeført til ordinær opplæring. Dersom skolen hadde fattet enkeltvedtak, hadde vedtaket om å avslutte særskilt norskopplæring beskrevet dette.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å kartlegge elevenes ferdigheter i norsk.

Skolen har ikke en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring.

Skolen kartlegger eleven underveis i opplæringen når eleven får særskilt språkopplæring.

7. System for å vurdere og følge opp at kravene blir etterlevd

7.1 Tilsynet er ikke utvidet til å omfatte skoleeiers system

Vi har vurdert å utvide tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system for å vurdere og følge opp om kravene i regelverket er oppfylt, jf. opplæringsloven § 13-10 andre ledd. Dette gikk frem av vårt varselbrev. Til å vurdere dette har vi lagt til grunn

skoleeiers og skolens egenvurdering, intervju på skolen og dokumenter og funn i tilsynet. Samlet sett vurderer vi at informasjon fra disse kildene ikke tilsier en utvidelse av tilsynet til å omfatte om skoleeier har et forsvarlig system innenfor det temaet tilsynet omfatter. Vi viser da spesielt til:

Skoleeier i Narvik kommune skaffer seg informasjon gjennom den årlige tilstandsrapporten og kommunens rapporteringssystem Corporator. Skolene rapporterer regelmessig til rådmannen, samt kvartalsmessig rapportering til bystyret angående resultater og tiltak. Skoleeier vurderer denne informasjonen og bestemmer sammen med rektorene hvilke satsingsområder kommunen skal jobbe videre med. Kommunen ønsker ytterligere systematisk og regelmessig oppfølging, og har igangsatt et arbeid med Utdanningsdirektoratets sjekklister for skoleeiers forsvarlige system og skolenes bruk av ReFlex.

Vi understreker at denne informasjonen ikke er et godt nok grunnlag til å vurdere om skoleeiers system oppfyller alle kravene i regelverket. Vi kan derfor på et senere tidspunkt gjennomføre tilsyn med skoleeier for å undersøke om dere har et forsvarlig system innenfor temaet i dette tilsynet eller på andre områder. Dette kan bli aktuelt dersom vi får nye opplysninger fra andre kilder eller gjennom andre tilsyn.

8. Frist for retting av brudd på regelverket

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 6 konstatert brudd på regelverket. I denne rapporten gis Narvik kommune frist til å rette brudd på regelverket, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er **30.01.18**. Skoleeier må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at bruddet på regelverket er rettet og en redegjørelse for hvordan bruddet er rettet.

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Skolens arbeid med opplæring i fag

1. Narvik kommune må sørge for at det lokale arbeidet med læreplaner ved Skistua skole oppfyller kravene til opplæringsloven §§ 2-3, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 1-1, 3-1 og 3-2.

Narvik kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Rektor sikrer at undervisningspersonalet knytter opplæringens innhold til kompetansemål i det enkelte faget.
- b. Rektor sikrer at undervisningspersonalet ivaretar elevens rett til å kjenne til
 - mål for opplæringen
 - hva som blir vektlagt i vurderingen av kompetanse
- c. Rektor sikrer at opplæringen samlet dekker
 - alle kompetansemålene på hovedtrinnet/i faget

2. Narvik kommune må sørge for at arbeidet med individuelle opplæringsplaner ved Skistua skole er i samsvar med opplæringsloven §§ 5-1 og 5-5.

Narvik kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Innholdet i IOP samsvarer med enkeltvedtaket når det gjelder innholdet i opplæringen, herunder når det er gjort avvik fra LK06

Underveisvurdering for å øke elevens læringsutbytte

3. Narvik kommune må sørge for at den individuelle underveisvurderingen ved Skistua skole bidrar til at elevene får realisert sine muligheter til å nå målene for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-5 og forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-2, 3-11, 3-12 og 3-13.

Narvik kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Lærerne veileder elevene i hva det legges vekt på i vurderingen i det enkelte faget.
- b. Lærerne sørger for å involvere elevene i vurderingen av eget læringsarbeid.
- c. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at lærerne i halvårsvurderingen gir veiledning om hvordan eleven kan øke kompetansen sin

Underveisvurdering som grunnlag for tilpasset opplæring og spesialundervisning

4. Narvik kommune må sørge for at Skistua skole sikrer at den enkelte elevs utbytte av opplæringen blir systematisk vurdert og fulgt opp, jf. opplæringsloven §§ 1-3, 5-1, 5-4 og 5-5 og forskrift til opplæringsloven § 3-11.

Narvik kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte for å sikre at det for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennomføres vurdering av vurderingspraksis.

Vurdering av behov for særskilt språkopplæring

5. Narvik kommune må sørge for at Skistua skole sikrer at elever som ikke har norsk eller samisk som morsmål, får vurdert sitt behov for særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8.

Narvik kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen har en innarbeidet fremgangsmåte som sikrer at det blir vurdert om eleven også har behov for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring når eleven har behov for særskilt norskopplæring.

9. Skoleeiers frist til å rette

Som nevnt i kapittelet ovenfor er skoleeier gitt frist for å rette de brudd på regelverket som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er **30.01.18**.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Anita Kristiansen
tilsynsleder

Håkon Baltzersen
rådgiver

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Egenvurderinger levert av rektor, LP-gruppe 3, LP-gruppe 1, LP-gruppe 2, lærere i kroppsøving 5. og 7.trinn, lærere i matematikk 4. og 6. trinn og lærere i engelsk
- 22 referater fra LP-møter/møter i lærergruppene
- Møtereferat fra samarbeidsmøte 11.09 2015
- Årsplan i kroppsøving for 7. trinn skoleåret 2016-2017
- Årsplan i kroppsøving for 5.trinn
- Leseplan for Skistua skole
- Oversikt over hvilke lærere som underviser i hvilke fag
- Oversikt over elever i klassene 4A, 4B, 5A, 5B, 6A, 6B, 7A og 7B.
- Fag- og timefordeling Skistua skole 2016-2017
- Årsplan matematikk 6.trinn
- Matematikk 2016 - 2017
- Skolevandring i 3.klasse – observasjoner og refleksjoner
- Verdsettende ledelse - skolevandring
- Regning i alle fag Skistua skole
- Torsdag 04.05 2017 – fag og mål
- Ukeplan for 4.trinn uke 18 og 19
- Ukeplan for 6.trinn i perioden 02.05-05.05
- Ukeplan for 5.trinn, uke 13
- Ukeplan for 7.trinn, uke 18
- Målprøve
- Utviklingssamtale 1.trinn vår 2017
- Egenvurdering vår 1.klasse
- Eksempel på veiledet skriving
- Skjema for utviklingssamtale våren 2017
- Skjema for egenvurdering uke 18
- Elevbeskrivelse - fag
- Elevbeskrivelse - sosialt
- Kjøreregler – nasjonale prøver
- Beskrivelse av LP-modellen
- Informasjon om Vokal
- Informasjon om SOL (systematisk observasjon av lesing)
- Elever med IOP/tiltaksplan skoleåret 2017/2018
- Observasjon og språkkartlegging av flerspråklige elever
- Henvisning til PP-tjenesten – elev
- Rutiner for tilmelding til PPT
- Rutinebeskrivelse før henvisning til PPT-Ofoten
- Forespørsel om sakkyndig vurdering ved behov for spesialundervisning datert 16.09 2016
- Enkeltvedtak om særskilt norskopplæring med klagefrist 15.11 2014
- Enkeltvedtak om spesialundervisning datert 22.06 2015
- Enkeltvedtak om spesialundervisning datert 28.06 2016
- Individuell opplæringsplan datert 10.10 2016
- Sakkyndig vurdering ved behov for ressurser til spesialundervisning datert 07.04 2014
- Individuell opplæringsplan datert 21.12 2016

- Sakkyndig utredning av ressurser til spesialundervisning datert 18.06 2012
- Enkeltvedtak om spesialundervisning datert 24.08 2016
- Individuell opplæringsplan datert 10.12 2016
- Sakkyndig vurdering av behov for spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1 datert 03.06 2016
- Vedtak om avsluttet særskilt språkopplæring fra Frydenlund skole datert 17.02 2017
- Vedtak om særskilt språkopplæring fra Frydenlund skole datert 01.09 2016
- Årsrapport om særskilt norskopplæring fra Frydenlund skole datert 17.02 2017
- Samtykke – særskilt språkopplæring fra Frydenlund skole datert 15.02 2017
- Enkeltvedtak om særskilt norskopplæring fra Skistua skole datert 15.11 2014
- Tillegg til sakkyndig vurdering datert 14.04 2016
- Sakkyndig utredning av ressurser til spesialpedagogisk undervisning datert 16.04 2015
- Årsrapport om spesialundervisning datert 01.06 2016
- Sakkyndig utredning av ressurser til spesialpedagogisk undervisning datert 18.06 2014
- Enkeltvedtak om spesialundervisning datert 28.06 2016
- Årsrapport om spesialundervisning datert 16.06 2016
- Individuell opplæringsplan datert 05.12 2016
- Enkeltvedtak om spesialundervisning datert 28.06 2016
- Individuell opplæringsplan datert 09.01 2017
- Årsrapport om spesialundervisning datert 16.06 2016

Det ble gjennomført stedlig tilsyn 12. og 13.06.17.

Det ble avholdt intervjuer med:

- Rektor Jon Framnes
- Faglærer Geir Bakkejord
- Kontaktlærer Lotte Simonsen
- Kontaktlærer Anita Lindal
- Kontaktlærer Gunn Anne Hagen
- Fagveileder for spesialundervisning Bente Dypvik Larsen

Vi har også hatt gruppesamtaler med elever og foreldre.